

In de Naam van God, de Barmhartige, de Genadevolle,

En moge vrede en zegen de Profeet Mohammed ten deel vallen

Open brief aan zijne heiligheid paus Benedictus XVI

In de Naam van God, de Barmhartige, de genadevolle

“Twist met de mensen van het Boek slechts op de goede wijze...”

(De heilige Koran, *el-Ankaboet*, 29:46)

Heiligheid,

Naar aanleiding van uw college aan de Universiteit van Regensburg in Duitsland op 12 september 2006, leek het ons passend, in de geest van open uitwisseling, uw gebruik van een debat tussen keizer Manuel II Palaeologos en een 'geleerde Pers', als uitgangspunt voor een verhandeling over de verhouding tussen rede en geloof, aan de orde te stellen. Terwijl wij waardering hebben voor uw pogingen tegenwicht te bieden aan de overheersing van het positivisme en het materialisme in het menselijk leven, moeten wij wijzen op sommige fouten in de manier waarop u de islam noemt als contrast met het gepaste gebruik van de rede, evenals op sommige fouten in de beweringen die u naar voren brengt ter ondersteuning van uw argument.

Er is geen dwang in de godsdienst

U stelt dat “volgens deskundigen” het vers dat begint met *Er is geen dwang in de godsdienst (el-Baqarah 2:256)* stamt uit de vroege periode toen de Profeet “nog machteloos en bedreigd was”, maar dit is onjuist. In feite wordt dit vers erkend als behorende tot de periode van de openbaring van de koran die correspondeert met de politieke en militaire opkomst van de jonge moslimgemeenschap.

Er is geen dwang in de godsdienst was

geen gebod voor moslims om standvastig te blijven als onderdrukkers hen wilden dwingen hun geloof te verloochenen, maar moest er de moslims zelf aan herinneren dat zij, als ze eenmaal aan de macht waren, het hart van anderen niet konden dwingen te geloven. *Er is geen dwang in de godsdienst* is dus gericht tot mensen die macht hebben, niet tot mensen die machteloos zijn. De vroegste com-

mentaren op de koran (zoals bijvoorbeeld het commentaar van Al-Tabari) maken duidelijk dat sommige moslims van Medina hun kinderen wilden dwingen zich vanuit het jodendom of het christendom tot de islam te bekeren, en dit vers was nu juist een antwoord aan hen, dat ze **niet** moesten proberen hun kinderen te dwingen zich tot de islam te bekeren. Bovendien laten moslims zich ook leiden door verzen zoals: *Zeg: "Het is de waarheid van uw Heer: laat daarom geloven die geloven wil en niet geloven, die niet wil."* (al-Kahf 18:29) en *Zeg: O gij ongelovigen, ik aanbid niet, wat gij aanbidt, noch gij aanbidt, wat ik aanbid. Noch wil ik aanbidden, wat gij aanbidt. Nogmaals gij wilt niet aanbidden wat ik aanbid. Derhalve voor u uw godsdienst en voor mij mijn godsdienst (el-Kaafiroen 109:1-6).*

De transcendentie van God

U zegt ook: "In de leer van de islam ... is God absoluut transcendent", een vereenvoudiging die misleidend kan zijn. De koran stelt: *Er is niets aan Hem gelijk (asj-Sjoera 42:11)*, maar stelt eveneens: *God is het Licht van de hemelen en de aarde (an-Noer 24:35)* en *Wij zijn nader tot hem dan zijn halsader (Qaaf 50:16)* en *Hij is de Eerste en de Laatste, de Zich Manifesterende en de Verborgene (al-Hadied 57:3)* en *Hij is met u waar gij ook zijn moogt (al-Hadied 57:4)* en *Waarheen je je ook wendt, daar zal het Aangezicht van God zijn (el-Baqarah 2:115)*. Laten wij ook denken aan de uitspraak van de Profeet, die stelt dat God zegt: "Als ik hem (de gelovige) liefheb, ben Ik het gehoor waarmee hij hoort, het gezichtsvermogen waarmee hij ziet, de hand waarmee hij vastpakt en de voet waarmee hij loopt" (*Sahih-alBukhari* nr. 6502, *Kitab al-Riqaq*).

In de geestelijke, theologische en filosofische traditie van de islam is de denker

die u noemt, Ibn Hazm (overleden in het jaar 1069) een achtenswaardige doch zeer marginale figuur, die behoorde tot de *Zahiri* school van jurisprudentie, die vandaag de dag door niemand in de islamitische wereld meer wordt gevolgd. Als men op zoek is naar klassieke formuleringen van de leer van de transcendentie, zijn voor moslims figuren zoals al-Ghazali (overleden in het jaar 1111) en vele anderen veel invloedrijker en meer representatief voor het islamitische geloof dan Ibn Hazm.

U citeert een argument dat omdat de keizer "met Griekse filosofie is opgegroeid" het idee dat "God geen behagen heeft in bloed" voor hem een "vanzelfsprekendheid" is, waarop de moslimleer over de transcendentie van God als tegenvoorbeeld wordt gepresenteerd. Te zeggen dat voor moslims "de wil van God aan geen van onze categorieën is gebonden" is ook een vereenvoudiging die tot een misverstand kan leiden. God heeft vele Namen in de islam, waaronder de Genadevolle, de Rechtvaardige, de Alziende, de Alhorende, de Alwetende, de Liefhebbende en de Milde. Hun absolute overtuiging van Gods Eenheid en het feit dat "niemand Hem in enig opzicht gelijk is" (*el-Ichlaas 112:4*) heeft er moslims niet toe gebracht te ontkennen dat God deze eigenschappen aan Zichzelf toeschrijft en aan (sommige van) zijn schepselen (waarbij we nu even afzien van het concept 'categorieën', een term die in deze context om veel verduidelijking vraagt). Wat betreft de wil van God, de conclusie dat moslims geloven in een wispelturige God, die ons wel of niet zou kunnen opdragen kwaad te doen, houdt geen rekening met het feit dat God in de koran zegt: "Voorwaar, God gelast u goed met goed (te vergelden) en wel te doen aan anderen en te geven als aan verwanten;

en verbiedt onbetamelijkheid, kwaad en opstand. Hij raadt u aan dat gij er lering uit trekt” (an-Nahl 16:90). Ook wordt geen rekening gehouden met Gods uitspraak: “Hij heeft het op Zich genomen, barmhartigheid te tonen” (el-Anaam 6:12; zie ook 6:54) en Gods uitspraak: “Mijn barmhartigheid omvat alle dingen” (al-Aa’raaf 7:156). Het woord voor genade, *rahmah*, kan ook vertaald worden als liefde, vriendelijkheid en barmhartigheid. Van dit woord *rahmah* komt de heilige formule die moslims dagelijks gebruiken: *In de Naam van God, de Genadevolle, de Barmhartige*. Is het niet vanzelfsprekend dat het vergieten van onschuldig bloed in strijd is met genade en barmhartigheid?

Het gebruik van de rede

De islamitische traditie is rijk in verkenningen naar de aard van de menselijke intelligentie en de verhouding daarvan tot de natuur en de wil van God, daaronder begrepen vragen naar wat vanzelfsprekend is en wat niet. De tweedeling tussen ‘rede’ aan de ene kant en ‘geloof’ aan de andere kant bestaat echter niet precies in dezelfde vorm in de islamitische denkwereld. Moslims leggen de mogelijkheden en de grenzen van de menselijke intelligentie op hun eigen wijze uit, waarbij ze een rangorde van kennis erkennen, waarvan de rede een essentieel deel uitmaakt. Er zijn twee extremen die de islamitische intellectuele traditie over het algemeen heeft weten te vermijden: aan de ene kant de opvatting dat de analytische geest uiteindelijk de waarheid bepaalt, en aan de andere kant het ontkennen van de mogelijkheden van het menselijke bevattingvermogen wat betreft de ultieme vragen. Belangrijker, in hun rijpste en voornaamste vormen hebben de intellectuele verkenningen van de moslims door de eeuwen heen een over-

eenstemming bewaard tussen de waarheden van de openbaring van de koran en de eisen van de menselijke intelligentie, zonder de één op te offeren aan de ander. God zegt: “Weldra zullen Wij hun Onze tekenen in henzelf en over afgelegen streken tonen, tot het hun duidelijk wordt dat dit de Waarheid is” (Fussilat 41:53). De rede zelf is één van de vele tekenen in onszelf, die God ons uitnodigt te beschouwen en te overwegen als een manier om de waarheid te kennen.

Wat is ‘heilige oorlog’?

Wij willen erop wijzen dat ‘heilige oorlog’ een term is die niet bestaat in islamitische talen. *Jihad*, zo moet benadrukt worden, betekent strijd en in het bijzonder strijd op de wijze van God. Deze strijd kan vele vormen aannemen, waaronder het gebruik van geweld. Ofschoon een *jihad* wel *heilig* kan zijn in de zin dat die gericht is op een heilig ideaal, is het niet noodzakelijkerwijs een ‘oorlog’. Het is bovendien de moeite waard op te merken dat Manuel II Palaeologos zegt dat ‘geweld’ in strijd is met de natuur van God, terwijl Christus zelf geweld gebruikte tegen de geldwisseelaars in de tempel en zei: “Denkt niet, dat Ik vrede ben komen brengen op aarde; Ik ben geen vrede komen brengen, maar het zwaard ...” (Mt 10,34-36) Toen God de farao liet verdrinken, ging Hij toen in tegen zijn eigen natuur? Misschien bedoelde de keizer te zeggen dat wreedheid, gewelddadigheid en agressie in strijd zijn met Gods wil, in welk geval de klassieke en traditionele wet van de *jihad* in de islam hem volledig in het gelijk zou stellen.

U zegt: “De keizer kende natuurlijk ook de in de koran neergelegde – later ontstane – bepalingen over de heilige oorlog.” Wij hebben hierboven echter al aangegeven, met betrekking tot *Er is geen*

dwang in de godsdienst, dat de genoemde instructies helemaal niet van later datum zijn. Bovendien tonen de uitspraken van de keizer over gewelddadige bekering aan dat hij niet wist wat die instructies waren en altijd geweest zijn.

De gezagsvolle en traditionele islamitische regels wat betreft oorlog kunnen in de volgende principes worden samengevat:

1. Niet-strijders zijn geen geoorloofde of wettige doelen. Dit is vele malen expliciet benadrukt door de Profeet, zijn gezellen en door de geleerde traditie nadien.
2. Religieus geloof alleen maakt niemand tot een voorwerp van aanval. De oorspronkelijke moslimgemeenschap vocht tegen heidenen die hen ook uit hun huizen hadden verdreven, hadden vervolgd, gemarteld en vermoord.
3. Moslims kunnen en moeten in vrede leven met hun burens. *En als zij tot vrede neigen, neigt u er dan ook toe en legt uw vertrouwen in God (al-An'faal 8:61)*. Dit sluit echter geen gerechtvaardigde zelfverdediging en instandhouding van soevereiniteit uit.

Moslims zijn evenzeer gehouden te gehoorzamen aan deze regels als aan het verbod op diefstal en overspel. Als een godsdienst de oorlog regelt en omstandigheden beschrijft waar oorlog noodzakelijk en rechtvaardig is, dan maakt dat die godsdienst niet oorlogszuchtig, evenmin als het regelen van seksualiteit een godsdienst wellustig maakt. Indien sommigen een lange en gevestigde traditie hebben veronachtzaamd ten gunste van utopische dromen waarbij het doel de middelen heiligt, dan hebben ze dat op eigen houtje gedaan en zonder de goed-

keuring van God, zijn Profeet of de geleerde traditie. God zegt in de heilige koran: *Laat de vijandschap van een volk u niet aansporen om onrechtvaardig te handelen. Weest rechtvaardig, dat is dichterbij de vroomheid (al-Maidah 5:8)*. In deze context moeten we constateren dat de moord op een onschuldige katholieke non in Somalië – en welke andere daad van buitensporig individueel geweld dan ook – ‘in reactie op’ uw college aan de Universiteit van Regensburg volledig onislamitisch is en dat wij zulke daden volledig veroordelen.

Gedwongen bekering

Het idee dat moslims de opdracht hebben hun geloof te verbreiden ‘met het zwaard’ of dat de islam in feite grotendeels ‘met het zwaard’ is verbreid kan de toets van de kritiek niet doorstaan. Het is waar dat de islam als een *politieke* entiteit zich ten dele heeft verbreid als gevolg van verovering, maar het grootste deel van de expansie is het gevolg van prediking en missionaire activiteit. De islamitische leer schreef niet voor dat de overwonnen volkeren moesten worden gedwongen of onder druk gezet om zich te bekeren. Veel van de eerste gebieden die veroverd werden door de moslims zijn eeuwenlang overwegend niet-moslim gebleven. Als de moslims alle anderen door middel van geweld hadden willen bekeren, dan zou er in de islamitische wereld niet één kerk of synagoge over zijn. Het gebod *Er is geen dwang in de godsdienst* betekent nu wat het toen betekende. Het enkele feit dat iemand geen moslim is, is in de islamitische wet of het islamitische geloof nooit een wettige *casus belli* geweest. Zoals dat ook geldt voor de regels van de oorlog, laat de geschiedenis zien dat sommige moslims de islamitische principes met betrekking tot gedwongen bekering en de

behandeling van andere godsdienstige gemeenschappen hebben geschonden, maar de geschiedenis laat ook zien dat dit uitzonderingen zijn die de regel bevestigen. Wij zijn het er nadrukkelijk mee eens dat anderen dwingen te geloven – als dat al werkelijk mogelijk zou zijn – God niet behaagt en dat God geen behagen heeft in bloed. Wij geloven, en moslims hebben altijd geloofd, dat *wie een mens doodt, behalve wegens het doden van anderen of wegens het scheppen van wanorde in het land, het ware alsof hij het gehele mensdom had gedood* (al-Maidah 5:32).

Iets nieuws?

U noemt de bewering van de keizer dat het “nieuwe” dat de Profeet gebracht heeft “alleen slechte en onmenselijke zaken [zijn] zoals zijn voorschrift het geloof dat hij predikte door middel van het zwaard te verbreiden”. Wat de keizer niet beseft – afgezien van het feit (zoals reeds boven genoemd) dat zo’n bevel nooit heeft bestaan in de islam – is dat de Profeet nooit heeft beweerd dat hij iets fundamenteel nieuws bracht. God zegt in de heilige koran: *Er is niets tot u gezegd (Mohammed) behalve hetgeen aan de boodschappers vóór u was gezegd* (Fussilat 41:43) en *Zeg (Mohammed): Ik ben geen nieuwe boodschapper, noch weet ik wat met u of mij zal geschieden. Ik volg alleen hetgeen mij is geopenbaard; en ik ben slechts een duidelijke waarschuwer* (al-Ahqaaf 46:9). Zo is dus het geloof in de Ene God niet het bezit van een of andere godsdienstige gemeenschap. Volgens het islamitische geloof hebben alle ware profeten dezelfde waarheid gepredikt aan verschillende mensen in verschillende tijden. De wetten mogen verschillend zijn, de waarheid is onveranderlijk.

‘De deskundigen’

Op een bepaald punt refereert u zonder namen te noemen aan ‘deskundigen’ (op het gebied van de islam) en noemt ook twee katholieke geleerden wel bij naam, professor (Adel) Theodore Khoury en (universitair docent) Roger Arnaldez. Het is voldoende hier te zeggen dat, terwijl veel moslims van mening zijn dat er welwillende niet-moslims en katholieken zijn die werkelijk kunnen worden beschouwd als ‘deskundigen’ op het gebied van de islam, moslims – voor zover wij weten – de ‘deskundigen’ aan wie u refereert nooit hebben onderschreven of hen hebben erkend als vertegenwoordigers van moslims van hun standpunten. Op 25 september herhaalde u de belangrijke woorden die u op 20 augustus 2005 in Keulen sprak: “De interreligieuze en interculturele dialoog tussen christenen en moslims mag niet worden teruggebracht tot een vrijblijvende beslissing. Die dialoog is werkelijk een wezenlijke noodzaak, waarvan onze toekomst grotendeels afhangt.” Hoewel we dat helemaal met u eens zijn, schijnt het ons toe dat de interreligieuze dialoog voor een groot deel bestaat uit proberen te luisteren naar en aandacht te hebben voor de stemmen van degenen met wie we in dialoog zijn en niet alleen van degenen die onze eigen mening delen.

Christendom en islam

Christendom en islam zijn de grootste en de op één na grootste godsdienst in de wereld en in de geschiedenis. Christenen en moslims vormen naar schatting respectievelijk meer dan een derde en meer dan een vijfde van de mensheid, samen meer dan 55% van de wereldbevolking. Dat maakt de verhouding tussen deze twee godsdiensten tot de belangrijkste factor die bijdraagt aan een zinvolle vrede over de hele wereld. Als de leider

van meer dan een miljard katholieken en moreel voorbeeld voor vele anderen over de hele aarde, zou men kunnen stellen dat uw stem de meest invloedrijke stem van een individu is bij het bevorderen van deze verhouding om te komen tot wederzijds begrip. Wij delen uw verlangen naar een eerlijke en oprechte dialoog en erkennen het belang ervan in een wereld die steeds meer onderlinge verbanden kent. Op grond van deze oprechte en eerlijke dialoog hopen wij verder te kunnen bouwen aan vredige en vriendschappelijke relaties, gebaseerd op wederzijds respect, rechtvaardigheid en wat in essentie gemeenschappelijk is in onze gedeelde traditie van Abraham, in het bijzonder 'de twee grootste geboden' in Marcus 12,29-31 (en in een iets andere vorm in Matteüs 22,37-40): *De Heer onze God is de enige Heer. Gij zult de Heer uw God beminnen met geheel uw hart, geheel uw ziel, geheel uw verstand en geheel uw kracht. Het tweede is dit: Gij zult uw naaste beminnen als uzelf. Er is geen ander gebod voor- namer dan deze twee.*

Moslims waarderen dan ook de volgende woorden van het Tweede Vaticaans Concilie:

De Kerk ziet ook met waardering naar de moslims, die de ene God aanbidden, de levende en uit zichzelf bestaande, de barmhartige en almachtige, de Schepper van hemel en aarde, die gesproken heeft tot de mensen. Zij leggen zich erop toe zich met heel hun hart ook aan zijn verborgen raadsbesluiten te onderwerpen zoals Abraham, naar wie het islamitisch geloof graag terug grijpt, zich aan God heeft onderworpen. Hoewel zij Jezus niet als God erkennen, vereren zij Hem toch als profeet en zij eren zijn maagdelijke moeder Maria, die zij somtijds zelfs eerbiedig aanroepen. Bovendien

verwachten zij de dag van het oordeel, wanneer God alle mensen doet verrijzen en zal vergelden. Daarom houden zij het zedelijk leven hoog en eren God vooral door gebed, aalmoezen en vasten.¹

En zo ook de woorden van paus Johannes Paulus II, zaliger gedachtenis, voor wie veel moslims grote genegenheid en waardering voelden:

Wij christenen erkennen met vreugde de religieuze waarden die we gemeen hebben met de islam. Vandaag wil ik graag herhalen wat ik enige jaren geleden in Casablanca tegen jonge moslims heb gezegd: "We geloven in dezelfde God, de ene God, de levende God, de God die de wereld geschapen heeft en zijn schepselen tot volmaaktheid brengt."²

Moslims hebben ook waardering voor uw persoonlijke spijtbetuiging – zonder precedent – en uw verheldering en verzekering (op 17 september) dat uw citaat geen weergave is van uw persoonlijke mening, evenals voor de bevestiging door kardinaal-staatssecretaris Tarcisio Bertone (op 16 september) van het conciliedocument *Nostra aetate*. Ten slotte hebben moslims het ook gewaardeerd dat u (op 25 september), voor een verzamelde groep van ambassadeurs van moslimlanden, uiting hebt gegeven aan uw "volkomen en diepe respect voor alle moslims". We hopen dat we de fouten van het verleden zullen weten te vermijden en in de toekomst samen kunnen leven in vrede, wederzijdse aanvaarding en respect.

En alle lof komt God toe, en er is geen macht of kracht behalve door God

12 oktober 2006

1. Tweede Vaticaans Concilie, Verklaring over de houding van de Kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten *Nostra aetate*, 3 (28 oktober 1965).

2. In: *Insegnamenti*, VIII/2 (1985), 497, geciteerd tijdens de algemene audiëntie op 5 mei 1999.

Getekend door

(in alfabetische volgorde)

1. H.E. *Allamah* Abd Allah bin Mahfuz bin Bayyah
Hoogleraar Koning Abd Al-Aziz Universiteit, Saudi-Arabië
Voormalig Vicepresident; Minister van Justitie; Minister van Onderwijs en Minister van Godsdienstzaken, Mauritanië
2. Professor dr. *Allamah* Muhammad Sa'id Ramadan Al-Buti
Decaan Departement van Godsdienst, Universiteit van Damascus, Syrië
3. Prof. dr. Mustafa Çağrıçy
Groot Moefti van Istanboel
4. H.E. Sjeik professor dr. Mustafa Cerić
Groot Moefti en Hoofd van de Ulema (religieuze leiders) van Bosnië en Herzegovina
5. H.E. Sjeik Ravil Gainutdin
Groot Moefti van Rusland
6. H.E. Sjeik Nedžad Grabus
Groot Moefti van Slovenië
7. Sjeik *Al-Habib* Ali Mashhour bin Muhammad bin Salim bin Hafeez
Imam van de Tarim Moskee en Hoofd van de Fatwa Raad, Tarim, Jemen
8. Sjeik *Al-Habib* Umar bin Muhammad bin Salim bin Hafeez
Deken van Dar Al-Mustafa, Tarim, Jemen
9. Professor dr. Farouq Hamadah
Professor van de Wetenschap van de Tradities, Mohammad V Universiteit, Marokko
10. Sjeik Hamza Yusuf Hanson
Stichter en Directeur van het Zaytuna Instituut, Californië, vs
11. H.E. Sjeik dr. Ahmad Badr Al-Din Hassoun
Groot Moefti van de Republiek Syrië
12. Dr. sjeik Izz Al-Din Ibrahim
Adviseur voor Culturele Zaken van de Eerste Minister, Verenigde Arabische Emiraten
13. H.E. professor dr. Omar Jah
Secretaris van de Raad van Moslim Geleerden, Gambia
Hoogleraar Islamitische Beschaving en Filosofie, Universiteit van Gambia
14. Sjeik *Al-Habib* Ali Zain Al-Abideen Al-Jifri
Stichter en Directeur van het Taba Instituut, Verenigde Arabische Emiraten
15. H.E. Sjeik professor dr. Ali Jumu'ah
Groot Moefti van de Republiek Egypte
16. Professor dr. Abla Mohammed Kahlawi
Deken van Islamitische en Arabische Studies, Al-Azhar Universiteit (College voor Vrouwen), Egypte
17. Professor dr. Mohammad Hashim Kamali
Decaan van het Internationale Instituut van Islamitische Filosofie en Beschaving (ISTAC), Maleisië
Hoogleraar van Islamitisch Recht en Jurisprudentie, Internationale Islamitische Universiteit, Maleisië
18. Sjeik Nuh Ha Mim Keller
Sjeik in de Shadhili Orde en Hoofddocent van het Aal al-Bayt Instituut voor Islamitische Filosofie (Jordanië), vs.
19. H.E. Sjeik Ahmad Al-Khalili
Groot Moefti van het Sultanaat van Oman
20. Sjeik dr. Ahmad Kubaisi
Stichter van de Ulema Organisatie (Organisatie van religieuze leiders), Irak

21. *Allamah* Sjeik Muhammad bin Muhammad Al-Mansouri
Hoog Gezag (Marja') van Zeidi Moslims, Jemen
22. Sjeik Abu Bakr Ahmad Al-Milibari
Secretaris-generaal van de Ahl Al-Sunna Associatie, India
23. H.E. Dr. Moulay Abd Al-Kabir Al-Alawi Al-Mudghari
Directeur-generaal van de Bayt Mal Al-Qods Al-Sharif Bureau, Voormalig Minister van Godsdienzaken, Marokko
24. H.E. Sjeik Ahmad Hasyim Muzadi
Algemeen Voorzitter van de Nahdat al-Ulema, Indonesië
25. H.E. Professor dr. Seyyed Hossein Nasr
Hoogleraar Islamitische Studies, George Washington Universiteit, Washington D.C, VS
26. H.E. Sjeik Sevki Omerbasic
Groot Moefti van Kroatië
27. H.E. Dr. Mohammad Abd Al-Ghaffar Al-Sharif
Secretaris-generaal van het Ministerie van Godsdienzaken, Koeweit
28. Dr. Muhammad Alwani Al-Sharif
Hoofd van de Europese Academie van Islamitische Cultuur en Wetenschappen, Brussel, België
29. Sjeik M. Iqbal Sullam
Vice Secretaris-generaal, Nahdat al-Ulema, Indonesië
30. Sjeik dr. Tariq Sweidan
Directeur-generaal van de Risalah Satellite Channel
31. Professor dr. H.R.H. Prince Ghazi bin Muhammad bin Talal
Voorzitter van de Raad van Bestuur van het Aal al-Bayt Instituut voor Islamitische Filosofie, Jordanië
32. H.E. Ayotollah Muhammad Ali Taskhiri
Secretaris-generaal van de 'World Assembly for Proximity of Islamic Schools of Thoughts' (WAPIST), Iran
33. H.E. Sjeik Naim Trnava
Groot Moefti van Kosovo
34. H.E. dr. Abd Al-Aziz Uthman Al-Twejjri
Directeur-generaal van de 'Islamic Educational, Scientific and Cultural Organization' (ISESCO), Marokko
35. H.H. Justice Moefti Muhammad Taqi Uthmani
Vice President, Dar Al-Ulum, Karachi, Pakistan
36. H.E. Sjeik Muhammad Al-Sadiq Muhammad Yusuf
Groot Moefti van Oezbekistan
37. Sjeik Abd Al-Hakim Murad Winter
Houder van de Sjeik Zayed leerstoel in Islamitische Studies, Faculteit Godgeleerdheid, Universiteit van Cambridge, Verenigd Koninkrijk.
Directeur van de 'Muslim Academic Trust', Verenigd Koninkrijk.
38. H.E. Sjeik Muamer Zukorli
Moefti van Sanjak, Bosnië

Vertaling: dr. N. Stienstra